

Консультація:

ВИКОРИСТАННЯ ВИХОВАТЕЛЕМ МУЗИКИ У ПОВСЯКДЕННІЙ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ

Музика - дивовижне джерело людської любові до світу. Це найвеличніший і найпрекрасніший винахід, який володіє зрозумілою для всіх мовою краси. Музика єднає людей усього світу різних за національністю, освітою, релігією, переконаннями. Це краса, яка постійно врятовує світ. Вона народжується від натхнення однієї людини і викликає його в серцях величезного людства. Це мова душі, яка має велику силу і здатна врятувати чи знищити.

Музика, яка являє собою гармонійне сполучення найбільш приємних для людини звуків, володіє великою цілющою силою. Вона покращує настрій і самопочуття, знижує втомлюваність, концентрує увагу і підвищує життєвий тонус. Покровитель музики Орфей був цілителем, а Ескулап ~ бог медицини в давніх греків, визнавався музикантом.

Музика здатна підвищити інтелектуальні здібності людини, зробити її добрішою, мудрішою, красивішою. Дослідження педагогів та психологів переконливо підтверджують, що музика охоплює ранні сфери психіки людини: сенсорику, моторику, емоції. А тому її вплив на загальний психічний розвиток особистості досить істотний (ідеться про творчість, духовність, інтелект). Оскільки ж емоційні здібності мають емоційно – рухову природу, вони проявляються дуже рано й становлять основу для всебічного розвитку малюка, насамперед забезпечуючи формування початкових елементів пізнавальної активності.

Музика має супроводжувати людину все життя як добрий ангел, захищаючи серце від образи, жорстокості і лютої. Музичне мистецтво впливає на душу людини, її почуття і розум. «Таємниця музики в тому, що вона знаходить невичерпне джерело вираження там, де мова замовкає» (Е Гофман). Ми захоплюємося людиною, яка вміє щедрою рукою посіяти зернятко гармонії в душі дітей засобами музики. Щасливий той педагог, котрий може розмовляти з душею дитини завдяки мистецтву. Людина, якій дано відчувати тонкий світ і відтворювати його в звуках – щаслива.

Перша зустріч із музикою має відбутися ще в череві матері, де вона буде лунати поряд із биттям найдорожчого серця і в теплому всесвіті любові розповідатиме про мудру красу великого світу.

Музична мова краси має стати зрозумілою і необхідною для дитини. Використання музичних творів у педагогічному процесі благодатно впливатиме на розвиток дітей.

Сучасні музичний керівник і вихователь під час музичної діяльності орієнтуються загалом на програмовий репертуар для дітей, але водночас активно

намагаються його збагатити новітніми надбаннями з різних публікацій, з живого досвіду колег, з нещодавно почутого з телепередач, радіо тощо. Здається, пошук такого репертуару підпорядковується гуманній меті — оновленню змісту музично-театралізованих розваг, свят, музичних занять. Але, на жаль, за браком часу поза увагою педагогів, а відтак і дітей залишаються чудові, педагогічно спрямовані дитячі пісні, мелодії, ігри, хороводи з чинних програм, з деяких давніх, але актуальних для сьогодення видань. Вони не входять у побут малюків, не стають їхніми друзями, дитячими, так би мовити, шлягерами, не спонукають їх як емоційний сигнал, наприклад до добрих вчинків і виконання деяких доручень, до самостійних музичних проявів тощо. Через такі реалії дітей позбавляють спілкування зі значною кількістю музичних творів, виявляється незадіяним величезний виховний потенціал мистецтва!

Як установити сприятливий для виховання дошкільника баланс між усталеним, програмовим, перевіреном часом і новим додатковим, нерідко тимчасовим (водночас якісно хорошим) дитячим репертуаром? Чи є такий варіант рішення, який може стати оптимальним для сьогодення?

Насамперед вважаємо, що програмовий репертуар варто збагачувати додатковим і розцінювати це загалом як позитив для музичного розвитку дітей. Усебічний досвід — педагогічний, експериментальний, науковий — підказує, що потужним резервом для встановлення бажаного балансу може стати активне запровадження програмового репертуару (переважно такого, що не обирається до свят і розваг) вихователем і навіть помічником вихователя у повсякденну життєдіяльність дітей. Зауважимо, не лише у процес занять із різних позамузичних видів діяльностей, а й протягом усього дня і щоденно.

Вихователів варто започатковувати таку традицію в роботі з дітьми, починаючи з груп раннього віку. Наприклад, співати в побуті пісні, за допомогою яких повсякденні повторювані дії (миття рук, одягання, підготовка до прогулянки тощо) стануть для дітей привабливими ритуалами [13]. Доречними тут стануть пісні: «Ведмедик іде на прогулянку» і «Ведмедик прийшов з прогулянки» (сл. С. Макшанцевої, муз. А. Філіпенка); «Весело крокуємо» (сл. О. Коробко, муз. М. Раухвергера); «Ми навчилися ходять» (сл. Є. Макшанцевої, муз. Л. Дичко); «Всі малята люблять митись» (сл. Т. Бабаджан, муз. Т. Попатенко) тощо.

Слова останньої з названих пісень свідчать самі за себе:

1. Буль, буль, буль, дзюрчить водиця,
Всі малята люблять митись.
Ось так, гарно як, гарно як.

2. Руки з милом вимивали,
Щічки й ніс не забували.
Ось так, гарно як, дуже гарно як.

3. Не лінились вимить вуха,
Потім витертись досуха.
Ось так, гарно як, гарно як.

4. Ми помились, хоч маленькі.
Он які тепер чистенькі.
Ось так, гарно як, дуже гарно як.

Загалом робота досвідчених педагогів із дітьми раннього віку переконливо доводить, що найвпливовіші засоби виховання й організації життєдіяльності малюків — емоційні, серед яких найпершими є музика, спілкування, рухи, гра, іграшка. Багато хто з вихователів пересвідчився в успішності, правомірності, доцільності використання засобів музичної діяльності в педагогічній повсякденній роботі, скористався орієнтовним плануванням із нещодавніх публікацій. Упевнена, збагачуючи повсякдення дітей музикою, піснею, вихователь поступово стане помічати дивовижне враження від свого доречного співу, помітить «економію» часу на вправлянні дітей у певному режимному процесі, побачить, як охоче йому підспівують малюки і вже самостійно беруться за певну справу, відчує теплоту спілкування з дітьми, підмітить поновлення сил дітей і емоційного настрою в процесі забави, хороводу тощо.

Щоб підібрати музичний твір для дошкільників, необхідно враховувати головне - музичний геній не повинен залишити до себе байдужим. Мова краси зрозуміла людям різного віку, тому не потрібно відбирати твори за критерієм доступності дітям. Дорослі поняття "легко" і "важко" діти не сприймають. Мистецтво, яке не захоплює, не може виховати яскраву особистість. Тому необхідно звернутися до всесвітнього джерела людської культури: музичної класики. Час - справедливий критик. Він відсіяв усе незначне, безталанне, сіре і доніс із століття в століття справжні шедеври мистецтва. Музика має нести красу. І малюків, як і все доросле людство, вражають звуки музики А. Моцарта, А. Вівальді, Л. Бетховена, П. Чайковського, І. Баха, Ф. Шопена. Геніальна музика має вдосконалений гармонійний склад і володіє великою силою натхнення. Але вміти сприймати музику - це справжній талант уяви. Яким має бути слухання, щоб музика викликала естетичну насолоду?

По-перше, музику треба використовувати так часто, щоб вона увійшла в життя дітей і була впізнавана ними. В основі естетичної насолоди музикою лежить уява. Вона допомагає викласти музичну структуру, побачити і відчуті її настільки, щоб очікувати улюблену музичну фразу. Збіг очікування добре значимого і улюбленого фрагмента з реальним розвитком музичної фрази і створює почуття задоволення.

По-друге, під час слухання музики дошкільниками необхідно враховувати психологічні особливості дітей, їхню надзвичайну емоційну чутливість і здатність до чуттєвого сприйняття. Дошкільникам легше, ніж дорослим, побачити кольори музики, відчуті її духмяність, смак, настрій. Тому зустріч із музикою їм може подарувати Цілий букет відчутті в.

По-третє, щире слухання завжди викликає бажання "увійти" в музику, злитися з нею в єдине ціле. Емоційність дошкільників наполягає на тому, щоби вдячні слухачі не пасивно сприймали, а діяли під музику: створювали хореографічну фантазію, перетворювали пензлик на диригентську паличку і дарували їй танець у повітрі, заплющували очі і на "внутрішньому екрані" бачили музику, малювали під її звуки. Щоб дитина почула музику, вона повинна відкрити себе для музичних переживань і мати змогу виразити їх.

Під звуки "Сумної пісеньки" П.І. Чайковського діти перетворюються на дерева і прощаються зі своїм листям. Сумні, сповнені глибокої любові звуки наповнюють світлим сумом гілки дерев, роблять їхні рухи мелодійно-пластичними і лагідними. "Музика допомагає увійти в образ, відчутти настрої природи". Під музику А. Вівальді "Пори року" діти заплющують очі і бачать кольори музики. Ця вправа допомагає дітям встановити зв'язок між музикою і кольорами, явищами природи, її настроєм.

Під час малювання музика створює атмосферу емоційної чутливості, гармонійності, які допомагають розвитку творчості.

Музика допоможе розвинути уяву дитини, подарує їй творчі крила і з натхненням покличе маленького художника до створення краси.

Дятленко Н. Новації в мистецькому вихованні дошкільників. Дитячий садок. Бібліотека №2, 2011р.

Крутій І. Діти і світ музичних звуків// Дошкільне виховання №10, 2007р.